

Směrnice vedoucí katedry pedagogiky a psychologie č. 1/2016

Část I.

Obecná ustanovení

Čl. 1

(1) Tuto směrnici vydává vedoucí katedry pedagogiky a psychologie (dále též jen „vedoucí katedry“) na základě čl. 18 opatření děkana č. 5/2016 o studiu (dále jen „opatření děkana“).

(2) Tato směrnice zejména konkretizuje pravidla obsažená v opatření děkana týkající se státní závěrečné zkoušky (dále jen „SZZ“) nebo její části garantované katedrou **pro bakalářské obory se zaměřením na vzdělávání studijního programu Specializace v pedagogice**.

Část II.

Oborová část SZZ

Čl. 2

Zkouška z předmětu SZZ

- (1) Zkouška z předmětu SZZ se může členit na dílčí součásti; ty jsou však hodnoceny souhrnně známkou za zkoušku z předmětu SZZ.
- (2) Katedra garantuje tuto zkoušku z předmětu SZZ:

KPE/QZZB1 Pedagogika a psychologie.

Čl. 3

Zkouška z předmětu KPE/QZZB1 Pedagogika a psychologie

- (1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

KPE/ZPEZ	Základy pedagogiky
KPE/TEVZ	Teorie výchovy
KPE/DZSZ	Obecná didaktika
KPE/UPYZ	Úvod do psychologie
KPE/POSZ	Psychologie osobnosti
KPE/VPSZ	Vývojová psychologie
KPE/ZPPZ	Základy psychopatologie, sociální patologie a prevence závislostí

- (2) SZZ z pedagogiky a psychologie má zkouška formu písemného testu, který bude obsahovat 100 otázek rozdělených do dvou částí testu: 50 otázek z pedagogických okruhů a 50 otázek z psychologických okruhů. Test obsahuje uzavřené otázky s variantami odpovědí. Každá část testu bude opravena a ohodnocena zvlášť, přičemž hranice úspěšnosti pro řešení testu bude dosažení min. 25 bodů (včetně) z každé její části. Test bude hodnocen jednou známkou, která bude stanovena po součtu bodových výsledků

obou částí testu. Pokud student neuspěje z jedné z částí testu, tedy obdrží v ní méně než 25 bodů, je celkový výsledek státní zkoušky klasifikován jako „nevyhověl“.

(3) Tematické okruhy zkoušky, které budou sloužit jako základ pro vytváření testových otázek, jsou:

Základy pedagogiky

1. **Pedagogika a její základní kategorie.** (Vztah pedagogiky k dalším vědním disciplínám. Struktura pedagogických věd. Činitelé, principy a formy výchovy.)
2. **Podstata výchovy a její úloha pro rozvoj jedince a společnosti.** (Funkce výchovy, filozofická východiska, výchovná dilemata (Fink), obecné rysy výchovy, výchovné cíle, intencionální a funkcionální formy výchovy. Podmínky výchovy. Sebevýchova. Zhodnocení současných úkolů a trendů vzdělávání a výchovy.)
3. **Řešení základních otázek výchovy a vzdělávání v systému a díle J. A. Komenského.** (Charakteristika kontextu doby života J. A. Komenského, významné etapy jeho života. Objasnění pedagogického myšlení Komenského ve vztahu k jeho všenápravným snahám o reformu společnosti. Znalost následujících aspektů jeho pedagogiky: východiska, metody poznávání skutečnosti, vyučovací metoda, školní organizace, pedagogické principy, výchovný demokratismus a humanismus a hlavní díla. Vyhodnocení jeho přínosu pro pedagogiku.)
4. **Otázka svobody a přirozenosti ve výchově v historickém kontextu.** (Řešení základních otázek výchovy a vzdělávání v pojetí J. F. Herbarta a J. J. Rousseaua. Filozofická a pedagogická východiska díla obou myslitelů, jejich dílo a jejich vztah k současné škole.)
5. **Výchova demokratického občana v historickopedagogickém pohledu.** (Jako východisko použijte Komenského myšlenku demokratismu a filozofii vzdělávání J. Deweye. Otázka pragmatismu a humanismu. Přínosy koncepce problémového a projektového vyučování k rozvoji demokratických hodnot, postojů a kompetencí. Znalost demokratizujících prvků v pedagogice J. Deweye.)
6. **Vývoj snah o reformy ve školství v Evropě od konce 19. století.** (Základní myšlenky a východiska reformní pedagogiky, reformní školy 20.-30. let 20. století, znalost jednotlivých "klasických" alternativ a jejich náhledů na výchovu člověka. Reformní úsilí v českých školách ve 20. a 30. letech, pokusné školy, V. Příhoda. Znalost problematiky diferenciacce a individualizace.)
7. **Transformace české školy a proměny vzdělávání po roce 2000.** (Pojem humanizace školy a jeho důsledky pro učitelskou profesi. Východiska a inspirační zdroje humanizace školy, její projevy v praxi.)
8. **Kurikulum, kurikulární dokumenty v ČR (např. Bílá kniha, RVP, ŠVP apod.) zásady výuky a práce s kurikulem na ZŠ.** (Pojem klíčové kompetence, průřezová témata, charakteristika RVP a ŠVP.)
9. **Vztah rodiny a školy v měnící se společnosti.** (Rodina a její charakteristika, funkce rodiny, možnosti a formy spolupráce školy s rodiči. Možné překážky spolupráce rodiny a školy, dysfunkční rodiny, týrání a zneužívání dětí v rodinách, záškoláctví. Pojmy prestiž a image školy.)

10. **Problematika volného času dětí a mládeže.** (Pojetí volného času, funkce volného času, oblasti volnočasových aktivit, povědomí o institucionálním zajištění volnočasové výchovy.)
11. **Škola a socializace.** (Socializace, školní třída jako sociální skupina. Vliv kulturního a sociálního prostředí na školní úspěšnost žáka (vysvětlete pojmy sociální a kulturní kapitál). Jazykové kódy a vybrané problémy ze školní socializace (formální a neformální řád, Hawthornský jev, etiketování a sebesplňující se předpověď, očekávání učitele - Pygmalion efekt.)
12. **Styly učení.** (Základní pojmy: učení, styl a jeho kategorie, strategie a pojetí učení, diagnostika stylů učení a jejich ovlivňování.)
13. **Strategie řízení třídy.** (Pojetí autority učitele, třídní klima, pedagogická komunikace, neintervenující, interaktivní a intervenující principy řízení.)

Teorie výchovy

1. **Obecné otázky vývoje osobnosti a výchovy.** (Základní pojmy, teoretické přístupy a vztahy a zákonitosti.)
2. **Vývoj a formování osobnosti v kontextu výchovy.** (Působení podmínek, učení a činností. Role sociální komunikace. Požadavky a vyrovnávání se s náročnými životními situacemi. Otázka autoregulace a sebedeterminace.)
3. **Současné inspirace výchovy** (existenciální, psychoanalytické, postmoderní a environmentální paradigmata a jejich vliv na pojetí výchovy, krize současné společnosti a hledání východiska ve výchově)
4. **Způsoby výchovy.** (Modely způsobu výchovy v rodině a ve škole, autorita a kázeň, empatie a výchova k neagresivnímu chování. Vývoj dětí při různých formách způsobů výchovy v rodině, komunikace s rodiči.)
5. **Problematika výchovy ke zdravému životnímu stylu a prevence rizikového chování.**

Obecná didaktika

1. **Didaktika, její předmět** (předmět, základní problémy, aspekty výuky, výuka jako systém, výuka jako proces, kategorie cílů).
2. **Determinanty reálné výuky** (vymezení, kategorizace, sociální aspekt).
3. **Koncepce vyučování** (vymezení, slovně názorné, asociační, rozvíjející, programované, pragmatické, mastery learning).
4. **Obsah vyučování, učivo** (zdroje, cíle, učivo, druhy, problémy obsahu výuky, didaktická transformace, učební plány, kurikulární pojetí, RVP, učebnice).
5. **Základní organizační formy výuky** (vymezení, třídění, model; individuální, hromadné, kooperativní; vzájemné, týmové, projektové, problémové; problematika diferenciac, matice variant).
6. **Alternativní formy výuky** (vymezení, východiska, funkce, kategorizace; klasické alternace, moderní, konfesní školy, hodnocení efektů alternativních škol).

7. **Vyučovací metody** (vymezení, kritéria účinnosti, klasifikace).
8. **Problematika školního hodnocení a zkoušení** (vymezení, funkce, problémy, formy, edukometrie, pedagogická diagnostika).
9. **Učitel a jeho profese** (vymezení, charakteristika, profesní dráha, podmínky práce, problémy profese).

Úvod do psychologie

1. **Předmět psychologie:** význam, cíle, základní dělení psychologických disciplín, funkce aplikovaných disciplín, základní druhy výzkumů v psychologii.
2. **Determinace lidské psychiky:** míra dědičnosti psychických dispozic, vlivy zrání, sociálního prostředí, socializace, psychofyzilogické vztahy mozku, CNS a psychických funkcí, stavů.
3. **Vědomí, nevědomí a změněné stavy vědomí:** základní vymezení vědomí a nevědomí, funkce vědomí, změněné stavy vědomí.
4. **Vnímání:** druhy, tvarové zákony, práh vnímání, představivost a fantazie – druhy, manipulace s představami, asociální zákony, Paiviova teorie, produkty lidské fantazie.
5. **Pozornost:** vlastnosti, druhy pozornosti, metody pro zkoumání selektivní pozornosti, vývoj pozornosti, poruchy pozornosti.
6. **Myšlení:** základní myšlenkové operace, strategie řešení problémů, usuzování a heuristiky při rozhodování, divergentní myšlení, pojmotvorné procesy, vývoj myšlení, vztah myšlení a řeči (Piaget, Vygotskij).
7. **Paměť:** fáze paměťového procesu, druhy paměti, teorie a příčiny zapomínání, vztah paměti k ostatním kognitivním procesům.
8. **Učení:** hlavní teorie (Pavlov, Skinner, Thorndike, Köhler, Tolman, Bandura), priming, habituace, senzibilizace, imprinting.
9. **Motivace:** vymezení a funkce motivace, druhy motivů a potřeb, typy konfliktů, základní teorie motivace (Maslow, Hull, Murray, Freud), motivace poznávací, sociální, výkonová (Rotter). Odměny a tresty.
10. **Emoce:** základní teorie – fyziologické, kognitivní, evoluční, dimenze a druhy emocí, vývoj, regulace emocí a vliv na kognitivní funkce.
11. **Intelligence:** druhy a teorie inteligence (Spearman, Thurstone, Cattell, Sternberg), koncepce IQ a měření inteligence, emoční inteligence – význam a složky.

Psychologie osobnosti

1. **Studium osobnosti** - hlavní směry v psychologii osobnosti, metodologické přístupy k poznávání osobnosti.
2. **Determinace osobnosti** - dědičný a neurologický základ, sociokulturní vlivy. Temperament. Charakter.
3. **Nevědomé determinanty v životě osobnosti** - vrstvy osobnosti. Psychoanalytická tradice (Freud, psychoanalýza po Freudovi, Jung). Obranné mechanismy, citové připoutání.

4. **Osobnost, situace a predikce chování** - osobnostní rysy (Allport, Cattell, pětifaktorový model). Stálost a vývoj osobnosti.
5. **Kognitivní, emoční a motivační aspekty osobnosti** - inteligence, emoční rysy a emoční inteligence, motivační struktura.
6. **Strategie osobnosti pro chápání světa a sebe sama** - kognitivní přístupy k osobnosti. Humanistická témata - smysl a sebedeterminace (Maslow, Rogers, Frankl). "Já" poznávající a poznávané, sebepojetí a integrita osobnosti.
7. **Osobnost v sociálním prostředí** - sociální aspekty osobnosti. Motivační témata v našich životních příbězích (Murray, McClelland, Heckhausen). Životní cyklus - Erikson, Adler.
8. **Adaptace osobnosti na zátěž** - změny osobnosti při dlouhodobém stresu. Poruchy osobnosti.

Vývojová psychologie

1. **Základní pojmový aparát** - fylogeneze, antropogeneze, ontogeneze, aktuální geneze, vývojová změna, vývojové stádium, vývojová krize, činitelé duševního vývoje.
2. **Biopsychosociální determinace lidské psychiky** - heredita, dědičné vs. vrozené, socializace, extrémní sociální izolace a její vliv na vývoj, separace, deprivace, subdeprivace.
3. **Vývojové teorie a vývojové modely** - biogenetické (endogenní, nativismus), sociální a behaviorální (exogenní, empirismus), teorie redukující obě hlediska, psychodynamické teorie vývoje, psychosexuální stupně vývoje (S. Freud), psychosociální stupně vývoje (E. Erikson), kognitivní teorie vývoje (J. Piaget), biodromální přístup.
4. **Charakteristika vývojových období a vývoj psychických funkcí v těchto obdobích** - prenatální období a porod, novorozenecké, kojenecké, období batolete, předškolní věk, raný a střední školní věk, starší školní věk, dospívání, stáří, umírání a smrt.

Základy psychopatologie, sociální patologie a prevence závislostí

1. Pojetí sociální normy, sociální deviace, soc. patologie a rizikového chování.
2. Dědičnost a vlivy vnějšího prostředí jako příčiny vzniku psychických odchylek.
3. Základní typy zátěžových situací.
4. Poruchy jednotlivých psychických funkcí.
5. Psychologická problematika neurotických onemocnění - DMO, syndrom hyperaktivity, epilepsie.
6. Mentální retardace.
7. Dětský autismus.
8. Psychotická porucha.
9. Neurotické poruchy.
10. Poruchy příjmu potravy.

Část III.

Kvalifikační práce

Čl. 4

Obsahové a formální požadavky

- (1) Minimální a maximální rozsah bakalářské práce (vlastní text práce bez obsahu, seznamu literatury, příloh) stanovuje zadání práce.
- (2) Formální požadavky na úpravu práce stanovuje čl. 16 odst. 7 opatření děkana.
- (3) Požadavky na úpravu citací a způsob uvedení bibliografických údajů stanovuje norma ČSN ISO 690, nebo norma APA (dle oboru a doporučení vedoucího práce).
- (4) Kritéria hodnocení bakalářské práce jsou uvedena v příloze této směrnice.

Čl. 5

Obhajoba bakalářské práce

- (1) Obhajoba bakalářské práce trvá přibližně 20 minut. Průběh obhajoby:
  - a. Student komisi stručně (např. za pomoci prezentačních programů) představí cíl práce, strukturu práce, výsledky a přínos práce).
  - b. Komise se seznámí s posudky práce.
  - c. Student reaguje na případné připomínky a otázky uvedené v posudku.
  - d. Následuje diskuse k práci, členové SZZ komise mohou studentovi položit doplňující dotazy.
- (2) Hodnocení práce zahrnuje hodnocení obsažené v posudcích i hodnocení obhajoby před komisí SZZ. Výkon je hodnocen jednou známkou.

Část III.

Závěrečná ustanovení

Čl. 6

Závaznost, aplikovatelnost a výklad směrnice

- (1) Pravidla obsažená ve směrnici jsou závazná pro všechny, jichž se týkají, a to i pro vedoucího katedry. Změna v osobě vedoucího nemá na pravidla uvedená v této směrnici vliv.
- (2) Změny v pravidlech lze činit jen vydáním nové směrnice, a to postupem podle čl. 18 odst. 3 a 4 opatření děkana.
- (3) Vyjde-li najevo rozpor směrnice vedoucího katedry s některým opatřením děkana, proděkana, rektora, prorektora, vnitřním předpisem JU nebo PF nebo se zákonem, použije se přednostně ustanovení, které není obsaženo ve směrnici vedoucího katedry.
- (4) Výkladem směrnice je pověřen proděkan pro studium. Je-li to vhodné či nezbytné, vyžádá si před provedením výkladu stanovisko vedoucího katedry.

Čl. 7

Účinnost

Tato směrnice nabývá účinnosti 1. 12. 2016.

V Českých Budějovicích 30. 11. 2016

Prof. PaedDr. Iva Stuchlíková, CSc., v. r.
vedoucí katedry pedagogiky a psychologie

Příloha

Kritéria hodnocení bakalářské práce

Pozn.: kritéria se hodnotí na čtyřstupňových škálách, jejichž krajní polohy jsou uvedeny u každého kritéria.

Obsahová úroveň práce

- formulace cílů: *cíle jsou jasně formulovány* - *cíle nejsou korektně formulovány*
- struktura práce odpovídá cílům: *zcela odpovídá* - *neodpovídá*
- jednotlivé části práce: *jsou pro celek podstatné* - *nejsou podstatné*
- teoretická a empirická část práce jsou: *provázané* - *neprovázané*
- naplnění cílů práce: *cíle práce naplněny* - *nenaplněny*

Způsob zpracování

- zvolené metodologické řešení: *odpovídá cílům práce* - *neodpovídá cílům práce*
- adekvátní použití výzkumných metod, metodických postupů: *zcela adekvátní* - *neadekvátní*
- způsob prezentace problému/tématu: *přiměřený a jasný* - *neodpovídá typu práce, není srozumitelný*
- úroveň interpretace a diskuze k řešenému problému: *dostatečná* - *nedostatečná*
- propracovanost práce: *práce je ve všech svých částech přiměřeně propracovaná* - *některé části práce nejsou dostatečně dopracované, dokončené*

Práce se zdroji

- práce s odbornou literaturou *výborná* - *nedostatečná (neodpovídající)*
- aktuálnost použitých zdrojů: *zdroje jsou aktuální* - *zdroje nejsou aktuální*
- zahraniční zdroje: *práce obsahuje relevantní zahraniční zdroje* - *práce neobsahuje zahraniční zdroje*
- relevance a validita zdrojů: *relevantní* - *nerrelevantní*
- citační norma: *zcela dodržena* - *nedodržena*

Jazyková úroveň práce:

- stylistická vyspělost: *odpovídá úrovni odborného stylu* - *neodpovídá požadované úrovni*
- gramatická úroveň: *neobsahuje gramatické chyby* - *obsahuje velké množství gramatických chyb*
- odborný jazyk: *používá výborně* - *nepoužívá*

Formální úroveň práce:

- rozsah práce: *odpovídá* - *neodpovídá stanoveným požadavkům*

- práce obsahuje požadované náležitosti: *obsahuje - neobsahuje*
- grafická úroveň práce: *vyhovující - nevyhovující*
- struktura a členění práce: *vyhovující - nevyhovující*